

Oranžoví trpaslíci

Eva Hoskocová - bývalá dlouholetá učitelka češtiny, od roku 2010 dobrovolnice neziskové organizace Liberecká občanská společnost. Na přelomu května a června 2014 společně s dvěma dalšími seniorkami pobývala ve Vratislavi v rámci Programu Grundtvig. Milovnice Karla Čapka, opery Halka a detektivek. Ráda cestuje do Itálie a Řecka.

Kasia Szewczyk: Před nějakým časem jsem rozmlouvala s dvěma polskými seniorkami, které přijely na měsíční pobyt do Liberce. Ty jsi jela na obdobnou výměnu seniorů, ale do Polska, konkrétně do Vratislavi.

Eva Hoskocová: Ve Vratislavi jsme byli tři. Já jsem byla nejstarší. Věkový rozdíl mezi námi byl velký, asi 30 let. Proto se občas stávalo, že měli obavy, že mohu mít problém dostat se do míst, která jsem moc chtěla vidět. Ale já už jsem kdysi sama chodila po Paříži a Benátkách, takže jsem se tím netrápila. Jezdila jsem sama nebo jsem požádala naši průvodkyni Martynu o pomoc. Pomohla mi třeba dostat se na výstavu 1000 let Vratislavi.

Jak vzpomínáš na tuto výstavu?

Velice se mi líbila. Do paměti se mi vryly velké obrazy, které zobrazovaly zničenou Vratislav z minulých let. Viděla jsem také krásný nábytek, keramiku a mnoho jiných věcí. Největší dojem na mě však udělalo oblečení vězňů koncentračních táborů. Bylo tam také oblečení Němců a židovské hvězdy. Hvězdy si pamatuji ještě z dětských let, kdy je museli nosit Židé u nás. Když jsem se na ně dívala, bylo mi smutno, ale to asi proto, že si ty časy trochu pamatuji. V roce 1939, když začínala válka, mi bylo 6 let a chodila jsem do školy. Ta dětská citlivost, se kterou jsem se tehdy dívala na to, co se kolem mě děje, se mi v tu chvíli vrátila. Ale to je pouze jeden smutný okamžik. Jinak mám na výstavu i pobyt ve Vratislavi velmi radostné vzpomínky.

Proč ses rozhodla jet do Polska?

Velmi ráda cestuji a poznávám nová místa. Myslím si, že když jedeš za hranice, můžeš vidět zajímavé rozdíly. Vždycky jsem měla ráda takové výlety. Ještě v období komunismu, konkrétně v roce 1985, jsem jela se skupinou Čechů do SSSR. Měli jsme zastávky taky v Polsku v Krakově a ve Varšavě. Tehdy jsem hodně šetřila peníze, protože jsem moc chtěla jet do zahraničí. Lidé se často báli cestovat, ale já jsem chtěla vidět, jak vypadá život mimo Československo.

Jak vzpomínáš na Polsko za oněch časů?

Lidé, se kterými jsem se setkala byli milí a příjemní. Vzpomínám si, že když jsme jeli přes Polsko do SSSR, tak jsem měla takový dojem, že je u vás bídňěji, než u nás. Jedna paní se mě zeptala, jestli se u nás může chodit do kostela. Pravda je ta, že my jsme o to nestáli, ale pochopila jsem, že u vás to mohl být problém. Měla jsem též pocit, že obyčejní obyvatelé vědí jenom to, co mohou vědět. U nás to bylo podobné. Informace, které se k nám dostávaly, byly příliš zkreslené, anebo nebyly vůbec. Lidé se báli mluvit. V jedné z vesnic nám dokonce nechtěli říci ani její název. Říkali, že si ho nepamatují.

Co se Ti ještě líbilo během Tvého pobytu ve Vratislavi?

Účast ve Svatojánské noci. Hodně hudby, balet, světla na vodě. Nádhera. Viděli jsme také Staré Město, radnici, Aulu Leopoldina na Vratislavské univerzitě. Byli jsme také na mostě Milenců, na němž páry nechávají visací zámky se svými iniciálami, aby jejich láska trvala věčně. Ve Vratislavi mě překvapilo hodně zeleně v centru města, ale taky to, že lidé častěji sedí v barech a na zahrádkách. Velice se mi líbilo, že město žije do pozdních nočních hodin.

Jen jedné věci lituji. Nepodařilo se mi navštívit operu „Halka” od Moniuszka. Já ji totiž zbožňuji. Je to nádherná opera s jednoduchým textem a pěkným dějem. Mým snem je vidět Halku v polštině. Doufám, že to někdy přece jen vyjde.

Ale nejvíce mě zaujaly ti trpaslíci stojící na různých místech ve městě.

Na ty trpaslíky jsi vzpomínala už při našem předchozím setkání. Říkala jsi, že Ti připomněly takzvanou Oranžovou alternativu z 80. let v Polsku.

U nás se mluvilo o Oranžové revoluci. Někteří o ní věděli. Naše děti tehdy studovaly a studenti vždycky takové zprávy přinášeli jako první. Pomeranče se staly naším symbolem. Když už se někde daly koupit, tak se s nimi pyšně chodilo po ulici. Tím jsme dávali najevo, že souhlasíme s tím, co se děje v Polsku. Tehdy jste měli u nás dobré jméno. Vážili jsme si také Wałęsy a Solidarity. Měnilo se naše mínění o vás poté, co jste se spolu s SSSR podíleli na invazi v roce 1968. Úplně jsem na tu Oranžovou revoluci zapomněla.

Ale jen do chvíle, než jsi spatřila vratislavské trpaslíky.

Slyšela jsem, že v Polsku hodně lidí spojených s Oranžovou iniciativou uvěznil. Tehdy se lidé sešli ve Vratislavi na protestním pochodu. Účastníci si měli na sebe vzít oranžové čepice nebo něco oranžového. Říkalo se jim krasnoludki-krasnale. Proto, když jsem byla ve Vratislavi a spatřila ty sošky trpaslíků, tak jsem si na to vzpomněla. Koupila jsem si dokonce mapu, na které jsou vyznačena místa se všemi krasnoludkami ve městě.

Zmínila jsi rok 1968. V srpnu vstoupila vojska několika států Varšavské smlouvy do Československa, aby zabránila procesu liberalizace. Byla také v Liberci. Jak vzpomínáš na ten den?

Tehdy jsme tušili, že se něco děje. Vzpomínám si, jak manžel přišel a řekl, že ve městě jsou tanky. Na šestou šel do práce. Dokonce jsme se rozloučili, protože jsme nevěděli, co se může stát. Já šla ten den pracovat do družiny. Moc jsem se bála o své děti. Nechala jsem je doma, a sousedku jsem požádala, aby je pohlídala. Naštěstí rodiče si přišli pro své děti dříve, tak jsem se vrátila domů. Manžel přišel zanedlouho také. Dostávali jsme zprávy, že tank vjel do jednoho domu a že střílejí u radnice. Zabili tenkrát několik lidí. Poláci tady nebyli, zůstali u hranic. Slyšela jsem jenom, že lidé říkali, že Poláci nechtějí střílet. Jak to bylo opravdu, nevím, ale tak se o tom tady mluvilo. Největším problémem bylo, že jsme ve skutečnosti nedostávali žádné konkrétní informace, nikdo nic nevěděl.

Jeden z polských reportérů tvrdil, že prokletím komunismu byl nedostatek informací a protkletím současné doby to, že jich máme přespříliš. Mnozí lidé, kteří nemají vlastní zkušenosti, si vytvářejí názory na základě informací z medií nebo od známých. Občas to platí také v oblasti polsko-českých vztahů. Jaký je tvůj názor na polsko-české vztahy?

Podobně jako kdysi, tak i nyní jsou tyto vztahy různorodé. V minulosti byl na jedné straně Wałęsa se Solidaritou a válkou proti komunistům. Jejich hesla jsme spojovali s těmi, která hlásal Havel. Na druhou stranu pohled na Poláky byl špatný. Třeba u nás v městské textilce pracovaly Polky, o kterých se hovořilo ve špatném světle. Já osobně jsem se s nimi nesečkala, ale lidé říkali, že jsou líné. Nevím, zda to byla pravda nebo ne. Teď si myslím, že ti, kdo takto hovořili, by měli zajet do Vratislavi a podívat se, jak tam ženy v obchodech stále pracují. Vůbec neodpočívají a vždycky si najdou nějakou činnost.

Řekla bych, že dneska jsou ve většině případů tyto vztahy neutrální. Ty nepřátelské trendy mezi Poláky a Čechy jsou spojené s jídlem a konkurenčním bojem mezi výrobci potravin. Nicméně když se nějakí Poláci a Češi znají lépe, tak jsou kontakty velice přátelské. Já při každé příležitosti šířím dobré jméno Poláků.